

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2025-03-07 Nr. TP-2

Vilnius

Posėdis įvyko 2025 m. vasario 25 d. 13 val. e. ryšio priemonėmis pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Violeta Dubnikienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG nariai – Jonas Rudzinskas, doc. dr. Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė, Ona Drobelenė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, Zigmas Kalesinskas, doc. Virginijus Kašinskas, Angelė Kavaliauskienė, dr. Lina Leparskienė, Olijardas Lukoševičius, prof. dr. Lina Petrošienė, doc. dr. Dalia Senvaitytė, Dr. Loreta Sungailienė, dr. Žilvytis Šaknys, Gita Šapranauskaitė, dr. Skaidrė Urbonienė, Jonas Vaiškūnas; EKG specialistai – dr. Jolita Eidikonienė, Rimantė Galinienė, Virginija Navickienė, Valia Skrodenienė, Valdas Voveris, Asta Žernienė, Vilma Žukauskienė, Violeta Dubnikienė.

Posėdžio svečiai – Evita I. Fedaravičiūtė, LR Seimo nario Šarūno Biručio patarėja; Marius Galinis, Dzūkijos (Dainavos) regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininkas; Asta Grušelionienė, Mažosios Lietuvos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininkė; Andrius Milinkevičius, Suvalkijos (Sūduvos) regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininkas; Giedrius Griškevičius, Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centro direktoriaus.

Posėdžio kворumas yra. Posėdžio įrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl EKG regioninių tarybų 2024 m. veiklos ataskaitų;
2. Dėl EKG 2024 m. veiklos ataskaitos;
3. Dėl Aukštaitijos regioninės tarybos siūlymo sukurti bendrą atskirų etnografinių regionų etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo tvarką;
4. Dėl Etninės kultūros globos tarybos darbo reglamento pakeitimo;
5. Dėl žemėlapių „Lietuvos etnografiniai regionai“ tobulinimo;
6. Dėl EKG rašto savivaldybėms „Dėl Užgavėnių papročių sklaidos“ projekto;
7. Kiti klausimai.

Dalia Urbanavičienė pristatė posėdžio darbotvarkę ir pasiūlė pirmu klausimu svarstyti EKG 2024 m. veiklos ataskaitą, o regionų EKG veiklos ataskaitas – antru klausimu. Taip pat pasiūlė į

darbotvarkės 7-tą klausimą įtraukti klausimus: Dėl Vyriausybės siūlymo sausio 13-ąją paskelbti švenčių diena ir išbraukti iš švenčių dienų sąrašo Vėlines (lapkričio 2 d.); Dėl Kultūros ministerijos rengiamo „Infrastruktūros ir kitų sąlygų gerinimas siekiant kurti konkurencingus ir paklausius kultūros ir kultūrinių industrijų produktus ir (arba) paslaugas“ projektų finansavimo aprašo projekto (toliau – KKI projektų finansavimo aprašas).

Zigmas Kalesinskas pasiūlė į darbotvarkę įtraukti papildomą klausimą dėl Sūduvos ir sūduvių vardo vartojimo. Jis paminėjo, kad š. m. vasario 5 d. Suvalkijos (Sūduvos) regiono EKGTT posėdyje priimtas sprendimas savo atstovaujamos etninės grupės, etnografinio regiono, krašto / regiono pavadinime vartoti tik Sūduvos vardą, todėl tikslinga būtų šį klausimą svarstyti jau šiame posėdyje.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Jonas Rudzinskas, Gita Šapranauskaitė, Nijolė Balčiūnienė, Jonas Vaiškūnas, Zigmas Kalesinskas, Virginijus Jocys.

NUTARTA: 1. Neįtraukti papildomo klausimo į darbotvarkę dėl Sūduvos ir sūduvių vardo vartojimo, nes EKGTT nariai nėra susipažinę su rašto turiniu, o šį klausimą svarstyti artimiausiame EKGTT posėdyje, kovo 18 d.; 2. Pritarti EKGTT pirmininkės pasiūlytai darbotvarkei bendru Tarybos sutarimu.

1. SVARSTYTA. EKGTT 2024 m. veiklos ataskaita.

Dalia Urbanavičienė pristatė EKGTT 2024 m. veiklos ataskaitos projektą (ataskaitos projektas pridedamas), kuris parengtas pagal atliktus darbus vadovaujantis kalendoriniu 2024 m. Tarybos veiklos planu.

Kalbėjo: Nijolė Balčiūnienė, Virginijus Jocys Loreta Sungailienė, Dalia Urbanavičienė.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1.1. Pritarti EKGTT 2024 m. veiklos ataskaitai (pridedama); 1.2. Patikslinti EKGTT 2024 m. veiklos ataskaitoje duomenis apie nematerialųjį kultūros paveldą kuruojančius specialistus pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro duomenis (pateikia Loreta Sungailienė).

2. SVARSTYTA. EKGTT regioninių tarybų 2024 m. veiklos ataskaitos.

Dalia Urbanavičienė paminėjo, kad visos regioninės EKGTT pateikė ataskaitas Tarybai, kai kurie regioninių tarybų darbai yra įtraukti į bendrą EKGTT ataskaitą. Ji pasiūlė regioninių EKGTT atstovams labai trumpai pristatyti savo regiono 2024 m. veiklas.

Asta Grušelionienė pristatė Mažosios Lietuvos regiono EKGTT veiklą.

Jonas Vaiškūnas pristatė Aukštaitijos regiono EKGTT veiklą.

Marius Galinis pristatė Dzūkijos (Dainavos) regiono EKGTT veiklą.

Virginijus Jocys pristatė Žemaitijos regiono EKGTT veiklą.

Andrius Milinkevičius pristatė Suvalkijos (Sūduvos) regiono EKGTT veiklą.

NUTARTA (bendru sutarimu). Pritarti EKG T regionų tarybų 2024 m. veiklos ataskaitoms.

3. SVARSTYTA. Aukštaitijos regioninės tarybos siūlymas sukurti bendrą atskirų etnografinių regionų etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo tvarką.

Jonas Vaiškūnas pasakė, kad Aukštaitijos regioninės tarybos posėdyje svarstant Aukštaitijos regiono etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatų parengimo klausimą buvo atkreiptas dėmesys, kad kitos regioninės tarybos turi atskirus etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatus ir kasmet, pagal nustatytą tvarką, išrenka geriausius ir juos regione pagerbia. Toks pagerbimas vyksta regione ir mažai kas žino apie juos Lietuvoje, todėl buvo pasiūlyta, kad tikslingiau parengti bendrą atskirų etnografinių regionų etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo tvarką, kurioje būtų numatyta kiekvieno atskiro regiono komisija, išrenkanti savo regione pagarbos vertus asmenis, jų pagerbimas vyktų ne regiono mastu, o Lietuvos mastu Vilniuje, dalyvaujant Lietuvos valstybės svarbiems asmenims, kultūros srities vadovams ir panašiai. Tai galėtų būti prestižinis apdovanojimas, turintis atpažįstamą apdovanojimą-suvenyrą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Ona Drobėlienė, Virginijus Jocys, Loreta Sungailienė, Asta Grušelionienė, Jonas Vaiškūnas, Angelė Kavaliauskienė, Audrius Milinkevičius, Zigmantas Kalesinskas, Nijolė Balčiūnienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). Apsvarstyti Aukštaitijos regioninės tarybos pasiūlymą sukurti bendrą atskirų etnografinių regionų etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo tvarką Suvalkijos (Sūduvos), Dzūkijos (Dainavos) ir Mažosios Lietuvos regioninėse tarybose.

4. SVARSTYTA. Etninės kultūros globos tarybos darbo reglamento pakeitimas.

Dalia Urbanavičienė informavo, kad EKG T darbo reglamento 24 ir 25 punktų pakeitimo tikslas – aiškiau reglamentuoti EKG T posėdžių protokolų parengimo ir derinimo nuostatas.

NUTARTA bendru sutarimu). Pritarti Etninės kultūros globos tarybos darbo reglamento 24 ir 25 punktų pakeitimui.

5. SVARSTYTA. Žemėlapių „Lietuvos etnografiniai regionai“ tobulinimas.

Violeta Dubnikienė informavo, kad žemėlapyje „Lietuvos etnografiniai regionai“ (toliau – LER žemėlapis) yra neįrašyta dalis seniūnijų arba yra pasikeitę jų pavadinimai, o kai kurios seniūnijos panaikintos, todėl būtina LER žemėlapią tikslinti. Taip pat ji priminė, kad 2024 m. rugsėjo 10 d. EKG T posėdyje svarstytas klausimas dėl Balbieriškio gyventojų nepasitenkinimo, kad jų seniūnija priskirta Suvalkijos (Sūduvos) regionui, nors dauguma Balbieriškio gyventojų nuo senų laikų save laiko dzūkiais. Posėdyje buvo nuspręsta apklausti vietinius Balbieriškio seniūnijos gyventojus ir apklausos rezultatus pateikti Tarybai.

Giedrius Griškevičius pateikė Balbieriškio seniūnijos gyventojų apklausos rezultatus, kurie patvirtino, kad dauguma apklaustųjų save laiko dzūkais, nes dauguma vartoja dzūkišką tartį, švenčių proga rengiasi dzūkų regiono tautiniu kostiumu, vietinėje spaudoje aprašytos žymių vietinių gyventojų istorijos, kad jie yra „tikrų tikriausi dzūkai“ ir kita.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Žilvytis Šaknys, Zigmas Kalesinskas, Nijolė Balčiūnienė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu): 5.1. Priskirti Balbieriškio seniūniją Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui; 5.2. Patikslinti Lietuvos etnografinių regionų žemėlapi dėl seniūnijų ir Balbieriškio seniūnijos priskyrimo etnografiniam regionui.

6. SVARSTYTA. EKG T rašto savivaldybėms „Dėl Užgavėnių papročių sklaidos“ projektas.

Dalia Urbanavičienė akcentavo, kad Užgavėnės yra viena seniausių, linksmiausių, gausiais lietuviškais papročiais grįsta šventė. Apie ypatingais papročiais garsėjančią lietuvišką žiemos šventę, 2017 m. Didžiosios Britanijos dienraštis „The Guardian“ rašė, kad Lietuvos Užgavėnių šventė yra įtraukta į geriausių Europos karnavalų dešimtuką. Tačiau 2024 m. pasirodęs LRT apžvalgininko Pauliaus Gritėno straipsnis „Užgavėnės – ne graži tradicija, o lietuviškosios tamsybės atspindys“ formuoja žmonių neigiamą nuomonę apie lietuviškas tradicijas. Ji pasiūlė parengti raštą savivaldybėms, kuriame būtų pabrėžta svarba puoselėti ir populiarinti lietuviškas Užgavėnių tradicijas, edukuoti ir aiškinti šios šventės prasmę ir ypač akcentuoti, kad Užgavėnių šventės simboliai – persirengėliai, kaukės, Lašininio ir Kanapinio kova ar Morės deginimas – niekada nesiekė ir nesiekia nieko įžeisti, tai yra tam tikri vaisingumo ir nenutrūkstamos gyvybės tęstinumo skatinimo vaizdiniai, kuriuos panaudojant siekiama sukurti linksmą, triukšmingą šventę pasitinkant pavasarį.

Kalbėjo: Zigmas Kalesinskas, Loreta Sungailienė, Rimantas Astrauskas, Virginijus Jocys, Nijolė Balčiūnienė, Dalia Urbanavičienė, Andrius Milinkevičius, Angelė Kavaliauskienė, Jonas Rudzinskas.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą dėl Užgavėnių papročių sklaidos savivaldybėms, ugdymo įstaigoms ir kitoms institucijoms.

7. SVARSTYTA. Kiti klausimai:

7.1. Vyriausybės siūlymas Sausio 13-osios paskelbti švenčių diena ir išbraukti iš švenčių dienų sąrašo Vėlines (lapkričio 2 d.).

Dalia Urbanavičienė informavo, kad Seimo Pirmininko iniciatyva yra parengtas nutarimo projektas dėl sausio 13 d. paskelbimo švenčių (nedarbo) diena, o Vyriausybė tam pritarė ir pasiūlė iš švenčių dienų sąrašo išbraukti Vėlines. Šiam siūlymui gautas pritarimas iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Artimiausiu metu, kovo 10 d. Seimas pradeda naują sesiją ir tikėtina, kad šis

projektas netrukus bus pateiktas svarstyti Seime. Todėl būtina kuo skubiai parengti EKG T raštą, kuriame būtų pabrėžiama, kad netikslinga įtraukti Sausio 13-osios į švenčių (nedarbo) dienų sąrašą, nes būtent tą dieną yra puoselėjamas ir vykdomas vaikų ir jaunimo patriotinis ugdymas. Dabartinės Sausio 13-osios tradicijos yra tokios: iš vakaro yra uždegami laužai, dainuojamos patriotinės dainos, giedamos giesmės, o sausio 13-ąją visos ugdymo ir kitos įstaigos dirba, todėl turi galimybę gyvą atmintį puoselėti surengdamos įvairius renginius, minėjimus, tų dienų skaudūs įvykiai prisimenami darželiuose, mokyklose, universitetuose ir kitose įstaigose. Jei Sausio 13-oji taptų nedarbo diena, švietimo įstaigos šių renginių neberengtų arba, geriausiu atveju, rengtų kitą dieną, o mokiniams ir jų tėvams kiltų pagunda prasiilginti atostogas (kurios dabar trunka iki sausio 9 d.) leidžiant laiką neretai ir toli nuo Lietuvos. Vėlinės taip pat yra ženkliai įsirašiusios į Lietuvos pasipriešinimo istoriją, kadangi pasibaigus partizaniniam karui būtent per Vėlines prasidėjo nauja pasipriešinimo banga 1956–1957, kai Kaune ir Vilniuje didžiulės žmonių minios rinkosi prie Lietuvos žymių asmenų kapų ir reikalavo laisvės Lietuvai (dėl to sovietai net panaikino Kauno senąsias kapines). Kalbėdama apie Vėlinių reikšmę ir jų tradicijų išsaugojimo svarbą EKG T pirmininkė pabrėžė, kad lapkričio 1 d. yra religinė šventė, skirta Visų Šventųjų pagerbimui, o su mirusiųjų pagerbimu yra susijusios būtent Vėlinės. Svarbiausia, kad tą dieną yra pagerbiami už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę žuvę partizanai, pasipriešinimo sovietų režimui dalyviai, nusipelnę valstybingumo veikėjai, lankomi protėvių pilkapiai, vyksta žygiai partizanų keliais ir pan. Tokiam savo giminės mirusių artimųjų, protėvių ir Lietuvos didvyrių pagerbimui reikalingos dvi nedarbo dienos, kadangi net tokiu atveju yra daugybė spūsčių keliuose, nes visa Lietuva juda įvairiomis kryptimis.

Kalbėjo: Zigmas Kalesinskas, Žilvytis Šaknys, Nijolė Balčiūnienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą, kad EKG T nepritaria siūlymui išbraukti iš švenčių dienų sąrašo Vėlines, o sausio 13-ąją skelbti švenčių diena, adresuojant LR Seimui;

7.2. Seime registruotas projektas papildyti asmenvardžių rašybą asmens dokumentuose lietuviškai abėcėlei svetimais diakritiniais ženklais.

Jonas Vaiškūnas informavo, kad Seime yra ruošiamasi pateikti svarstymui naują tvarką, kuria būtų įteisintas lietuvių kalbos abėcėlėje nesančių diakritinių ženklų rašymas (naudojant kitų valstybių valstybinių kalbų abėcėles ir rašybos taisykles) asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose. Tokiam nutarimui parengti yra surinkti Seimo narių pritarimo parašai, todėl J. Vaiškūnas pasiūlė parengti EKG T raštą adresuojant Valstybinei lietuvių kalbos komisijai ir Seimui, kuriame būtų pabrėžta, kad invazinių rašmenų, jų rašybos, tarties ir kirčiavimo principų įsigalėjimas asmenvardžių rašyboje pažeistų lietuvių kalbos savitumą ir kultūrinį autentiškumą.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą, kad EKGTT nepritaria rengiamai naujai tvarkai dėl asmenvardžių rašybos asmens dokumentuose panaudojant lietuviškai abėcėlei svetimus diakritinius ženklus, adresuojant LR Seimui ir kitoms institucijoms.

7.3. Kultūros ministerijos rengiamas „Infrastruktūros ir kitų sąlygų gerinimas siekiant kurti konkurencingus ir paklausius kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos produktus ir (arba) paslaugas“ projektų finansavimo aprašo projektas (toliau – KKI projektų finansavimo aprašas).

Dalia Urbanavičienė informavo, kad yra paskelbtas KKI projektų finansavimo tvarkos aprašo projektas, kuris skirtas remti kultūros ir kūrybinių industrijų (toliau – KKI) sektoriuje veikiantiems verslo subjektams, jų infrastruktūros ir kitoms sąlygoms gerinti. KKI projektų finansavimui Kultūros ministerija planuoja skirti apie 20 milijonų eurų, tačiau nėra reikalavimų sukurti būtent kultūros paslaugas ar produktus bent jau projekto įgyvendinimo laikotarpiu, neskiriami balai už bendradarbiavimą su kultūros įstaigomis ir kt. Taigi kyla abejonių, ar šios milijoninės lėšos tikrai pasitarnaus kultūros (tame tarpe ir etninės kultūros) naudai. Todėl D. Urbanavičienė pasiūlė skubiai parengti raštą Kultūros ministerijai, kuriame būtų siūloma tobulinti šį projektą.

Kalbėjo: Zigmą Kalesinskas, Nijolė Balčiūnienė, Jonas Vaiškūnas, Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą dėl siūlymų patobulinti rengiamą KKI projektų finansavimo aprašą, adresuojant LR kultūros ministerijai.

7.4. Zigmo Kalesinsko prašymas pasitraukti iš EKGTT.

Zigmą Kalesinskas informavo posėdžio dalyvius, kad pateikė prašymą atsistatydinti iš EKGTT nario ir Suvalkijos (Sūduvos) etninės kultūros globos regioninę tarybą nario pareigų.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą Kauno r. savivaldybei dėl naujo nario delegavimo į Suvalkijos (Sūduvos) etninės kultūros globos regioninę tarybą.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Violeta Dubnikienė